

Erfaringer fra prosjektet «Økt sau- og storfekjøttproduksjon i Møre og Romsdal»

16.MARS 2017

MATHILDE SOLLI EIDE

Bakgrunn for prosjektet

M&R Bondelag inviterte høsten 2012 forvaltning og næring til møte om muligheter for økt storfekjøttproduksjon.

Arbeidsgruppe nedsatt med følgende mandat:

- Jobbe fram prosjektplan for økt storfekjøttproduksjon.

Arbeidsgruppa inkluderte økt lammekjøttproduksjon i prosjektplanen.

3-årig prosjekt, 2014 til 2017

Finansiering fra Fylkesmannen, Fylkeskommunen, TYR, Sau og Geit, Nortura, TINE, FK Agri.

Prosjekteier Nortura

Prosjektmål

- Hovedmål for prosjektet er en økning i lam- og storfekjøttproduksjonen i Møre og Romsdal på 5% i forhold til 2012 i løpet av en 3-års periode.
- Videre å tilrettelegge for en økning på ytterligere 5 % de neste 2 årene.
- Innebærer en økning på 335 tonn storfekjøtt, til vel 7 000 tonn, og 45 tonn lammekjøtt, til 945 tonn.

Delmål for prosjektet

- 10 % flere vinterfôra sau, dvs. en økning på 4 300 til 47 700 vinterfôrede sauer
- Økt gjennomsnittlig slaktevekt på lam til landsgjennomsnittet
- Økt antall slakta lam pr. søye med 0,2 lam
- 10 % flere ammekyr, dvs. ein auke på 330 til 3 630 ammekyr
- Tre nye framfôringsenheter for storfe
- Halvert antall slakta kalv, dvs. mindre enn 200 kalver slakta pr. år
- Redusert antall slakta ung okse med P-klassifisering og økt slaktevekt på okser
- Redusert antall slakta kviger ved at de er slakta som kyr etter ei kalving/evt. øke antall fødte kalver
- Øke slaktevekt på kviger
- Biffring under etablering

Organisering

Styringsgruppen består av:

Nortura SA v/Brit Kari Eidseflot Hauger og Halstein Grønseth

TINE SA v/Bjørn Tore Reistad

TYR Møre og Romsdal v/Konrad Kongshaug

Møre og Romsdal Sau og Geit v/Hilmar Kleppe

Møre og Romsdal Bondelag v/Inge Martin Karlsvik

Landbruk Nordvest v/Rune Sjøholm

NORSØK (Bioforsk Økologisk) v/Turid Strøm

Fylkesmannen i Møre og Romsdal v/Ottar Longva

Felleskjøpet v/Dag Arne Helle

Hva har prosjektet gått ut på?

- Hjelpe de som er i oppstartsfasen eller skal utvide med sau, okser eller ammekue
- Veivalgsrådgivning
- Bedre drift
- Fagmøter/fjøsmøter/turer med ulike tema på sau og storfe

Produsenter

114 produsenter har vært i kontakt med prosjektet

Ammeku: 66

Sau: 54

Okser: 14

Rabatter på rådgivning: 64

Hvem har kontaktet prosjektet?

- Ung, etableringsfase, småbarn, pluss tatt over/kjøpt gård
- Driver med ammeku/sau/melk/okser og ønsker å utvide
- Melkeprodusenter som «avrunder» landbrukskarrieren, mer overkommelig for neste generasjon å ta over
- Sluttet med dyr, ønsker å starte opp igjen
- Drømmere
- Hente mer inntekt fra gården, trappe ned jobb utenfor
- Oppbrukt fjøs og må gjøre noe
- Lettere daglig drift
- Bekjempe gjengroing
- Sykdomsproblemer/driftsutfordringer i besetningen

Hva har de trengt hjelp til?

- Driftsopplegg
- Bygningsløsninger
- Økonomi
- Beite og grovfôr – hvor mange dyr?
- Livdyr innkjøp og valg av rase
- Driftsutfordringer
- Noen å lufte ideer med
- Hvor man kan henvende seg for videre rådgivning

Aktivitet storfe

Kalvehelse

Ammekukurs

Byggtur ammeku

Fôringskurs okser

Fjøsåpninger

Oppstart med ammeku som tema på møter

Aktiviteter sau

Fjøsgrupper

Fjøsåpninger

Nybegynnerkurs sau

Lammingskurs

Parasittprosjekt Gjemnes

Markvandring

Møteserie «Forebyggende helsearbeid sau»

Møter med forskjellige sauetema

Prognose 2014 – november 2013

	Tilførsler		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	79 900	97	7 570 ¹⁾	97 200	103	-9 700
Sau/lam	22 750	100	1 336 ²⁾	26 400	102	-2 300
Gris	132 000	104	1 700 ³⁾	129 000	101	4 700
Egg	61 100	102	⁴⁾	59 200	101	1 900

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO- kvoten på 1084 tonn, EU-kvotepå 900 tonn og GSP-kvotepå 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben).

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 530 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk og småflesk på 1.000 tonn og 100 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvotepå 600 tonn.

4) Forutsetter ingen import av egg.

Forutsetninger om priser i prognosen:

Gjennomsnittlig engrospris på storfe kr 55,20, lam kr 68,00 og egg kr 18,10. For gris gjennomsnittlig om lag kr 2,00 lavere enn gjeldende målpris.

Det presiseres at dette **ikke** er noen prisprognose for nye engrospriser.

Prognose 2017 – mars 2017

	Salgsproduksjon		Import- kvoter	Engrossalg		Balanse
	tonn	%		tonn	%	
Storfe/kalv	83 500	103	7 570 ¹⁾	102 400	98	-11 300
Sau/lam	26 100	103	1 006 ²⁾	25 900	105	1 200
Gris	136 900	100	1 500 ³⁾	137 300	101	1 100
Egg	63 200	103	290 ⁴⁾	62 800	101	650

1) For storfe er det inkludert en antatt SACU-import av 4.921 tonn storfekjøtt m/ben. Videre er WTO-kvoten på 1084 tonn, EU-kvotepå 900 tonn og GSP-kvotepå 665 tonn biffer og fileter (omregnet til storfekjøtt m/ben) tatt med.

2) Importen inkluderer WTO-kvoten på 206 tonn, import av 600 tonn fra Island og 200 tonn SACU m/ben.

3) Inkludert spekk på 750 tonn og 150 tonn av WTO-kvoten på 1.381 tonn. Inkluderer også EU-kvotepå 600 tonn.

4) Forutsetter i prognosen inntak av EU-kvoten på 290 tonn egg.

Forutsetninger om priser i prognosen:

Gjennomsnittlig engrospris på storfe kr 60,00, lam kr 64,60 og egg kr 18,80. For gris forutsettes et prisuttak om lag 50 øre under målpris, som for avtaleperioden 1. juli 2016 til 30. juni 2017 er kr 32,43 per kilo.

Status sau og lam i MR

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mål for prosjektet
Antall vf. sau over 1 år	43 432	42 998	43 377	45 312	47 336	46 689	45600 (økning med 5% ift. 2012)
Antall saueprodusenter	1 003	991	984	1 034	1 052	1053	-
Slaktevekt M&R lam	17,5	16,8	17,3	17,8	17,2		18,3 (landssnitt 2016)
Antall lam høst per søye	1,69	1,72	1,69	1,66	1,66		øke med 0,2 (landssnitt 1,7)
Tonn lammekjøtt MR	900	893	897	960	959		945 tonn (økning med 5% ift. 2012)

Kilde: Animalia, SLF og Sauekontrollen

Status storfekjøtt

År	2012	2013	2014	2015	2016	Mål for prosjektet
Antall kalv solgt ut av fylket	170	Ca. 100	0	0	0	0
Antall slaktet kalv (utenom spesialvarestrøm kalv)	395	415	286	194	171	<200
Antall ung okse P klassifisert	273	266	244	176	134	Færre
Gjennomsnittsvekt ung okse P klassifisert	183	184	170	194	193	Øke
Antall ungoke slaktet	8408	8691	8463	8537	8273	-
Ungokse gjennomsnittsvekt	285	291	290	299	303	-
Antall kviger slaktet	1355	1001	1002	953	913	Færre
Gjennomsnittsvekt kviger	199	206	206	214	214	Øke
Tonn storfekjøtt slaktet totalt i fylket (Animalia)	6 687	7 018	6 274	6 443	6 794	7000 (økning 5% ift 2012)
Tonn ung okse slaktet totalt i fylket (Animalia)	3 165	3 286	3 015	3 112	3 200	

Kilde: Nortura og Animalia

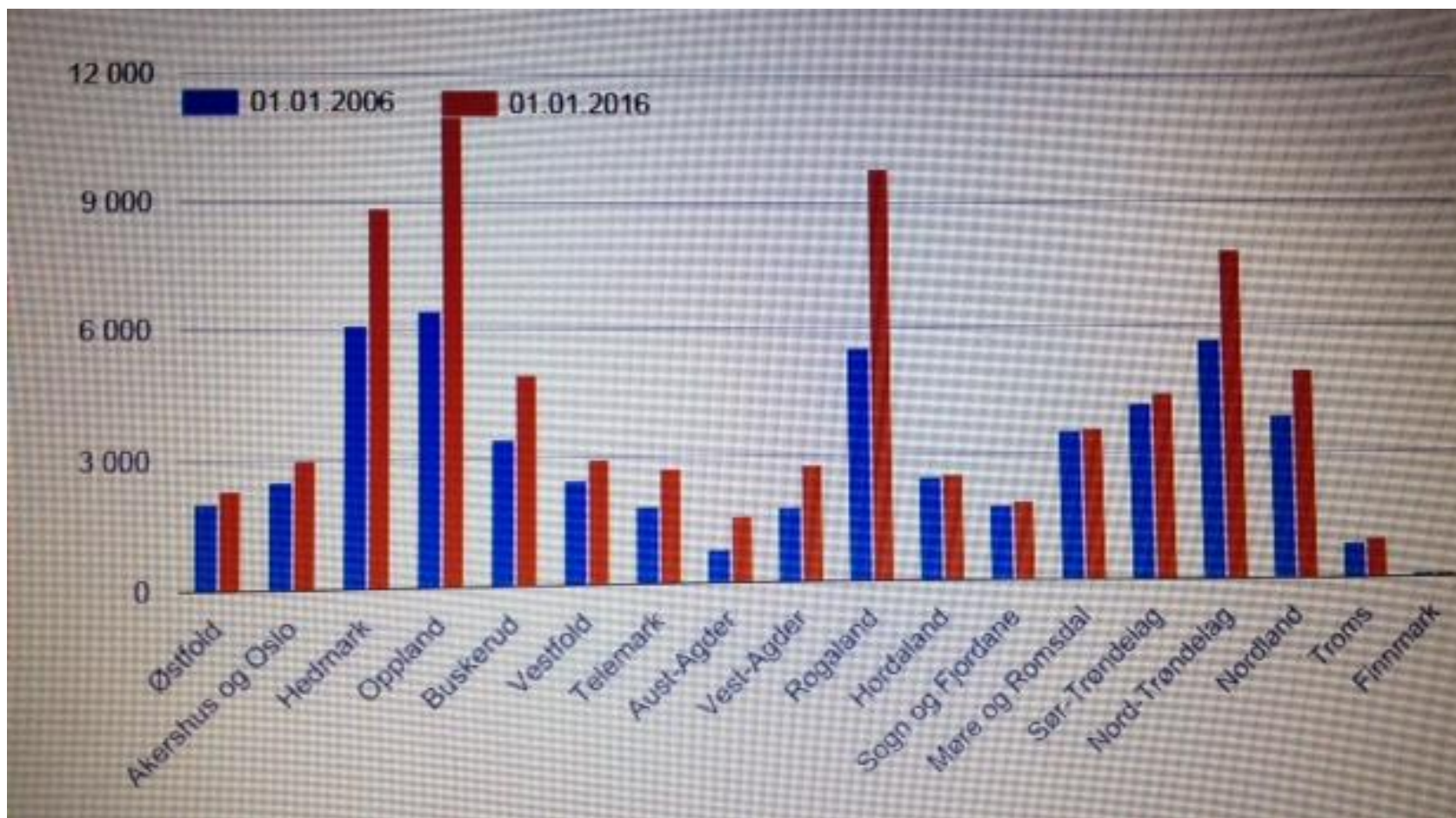
Status ammeku i MR

År	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Mål for prosjektet
Antall ammekyr	3 311	3 331	3 296	3 418	3 558	3673	3475 (økning med 5% ift. 2012)
Antall produsenter	304	300	281	284	288	299	-

Kilde: SLF

Ammeku utvikling siste 10 årene

Hvem starter med ammeku?

- Driver allerede med sau og vil øke driften på gården
- Tar over drift der det allerede er ammekyr
- Helt fersk og tatt over/kjøpt en gård → det som er mulig å starte opp pga til markedssituasjonen i dag.
- Drevet med melk tidligere eller driver fortsatt

Utfordringer starte/utvide med ammeku

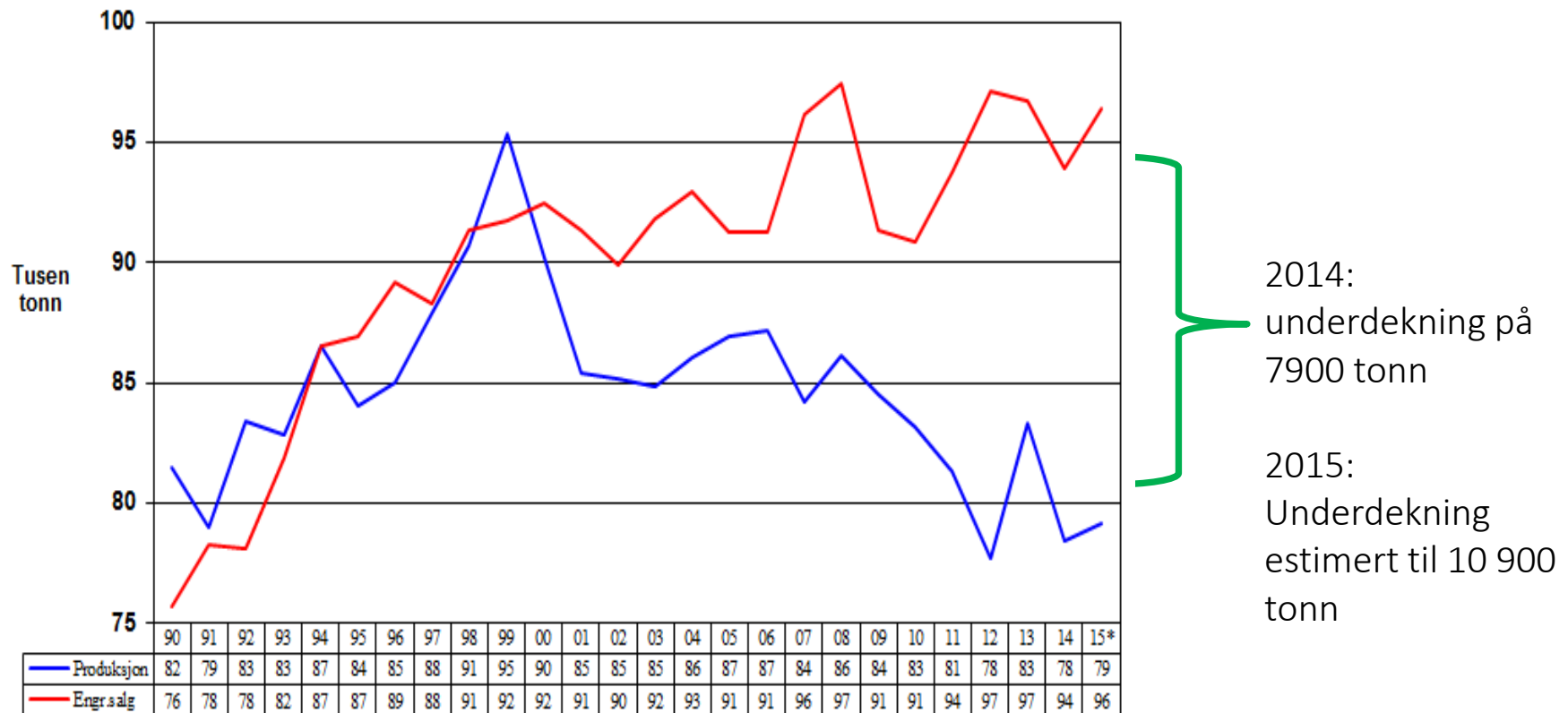
- Tar tid før inntjeningen kommer
- Kjøpe inn livdyr stor utgift. Bør prøve å bygge opp besetning samtidig som utvidelse/nybygg
- Rimelige driftsbygninger

Behov for mer storfe

- 11 300 tonn storfekjøtt er det behov for å importere → 37 000 storfeslakt (300kg)
- Færre melkekyr → færre kalver → mindre kjøtt
- Ammekuttallet økende, men er fortsatt et gap
- Verdiskapning på bygdene
- Utnyttelse av industri
- Redusere presset på import
 - Dagens underdekning gir et tap i verdiskapningen på mellom 500 og 700 millioner pr år!

Fortsatt stor underdekning for norsk storfe

Hvor mange ammekyr trengs?

Mange analyser og rapporter er utarbeidet

- Ytelsen vil fortsette å øke i melkeproduksjonen
 - Potensiale for effektivitetsforbedring
 - Viktig å opprettholde sjølforsyning av storfekjøtt
 - 65% av jordbruksarealet er eng og beite – grovforbasert kjøttproduksjon en forutsetning for å utnytte dette
-
- Sannsynlig behov for 140 000 ammekyr fram mot år 2030
 - Øke 4500 mordyr per år på landsbasis

Utvikling antall ammekyr pr 31.07. 2015 vs 2016

Region/Fylke	31/7 2016	31/7 2015	Endring i antall	Endring i %
Møre og Romsdal	4 086	3 797	289	7,6 %
S-Trøndelag	4 891	4 562	329	7,2 %
N-Trøndelag	8 658	7 966	692	8,7 %
Region Midt	17 635	16 325	1 310	8,0 %
Region Øst	40 671	37 082	3 589	9,7 %
Region Vest	20 276	18 810	1 466	7,8 %
Region Nord	6 617	6 375	242	3,8 %
Landet	85 199	78 592	6 607	8,4 %

Hvordan øke storfekjøtt produksjonen?

- øke slaktevekt på lette slakt
- gi kalven en god start
- redusere antall dødfødt kalv/tidlig død
- flere kalver per årsku
- økt anvendelse av bruksdyrkryssing og planmessig krysning med kjøttfe på melkebruk
- øke antall ammeku

Biffring en mulighet?

- Flere bruk går sammen for å oppnå enklere drift og bedre økonomi
- Spesialisere driften på det enkelte bruk
- En oppfôringsenhet (nav) tar seg av alle ungdyr fra de andre buskapene til framfôring og sørger for oppdrett av rekrutteringskviger som tilbakeføres til mordyrbesetningene (sattelittene)
- Enklere å tilpasse driftsopplegget til ressursene på gården
- Det blir et faglig og sosialt miljø

Oppsummering

- Det finnes optimister som har lyst å satse på landbruk
- Det trengs flere ammekyr framover
- Prosjektet har bidratt til økt fokus på sau og storfekjøttproduksjon
- Positivt med et lavterskeltilbud før videre rådgivning
- Fordel at prosjektet tar for seg både sau og storfe, flere vurdert det ene eller det andre, eller en kombinasjon

